

انگیزه‌های ورود به رشته‌ی داروسازی در دانشجویان دانشکده‌ی داروسازی زنجان دکتر جواد تاج‌کی^۱، دکتر رحیم سروری‌زنجانی^۲، دکتر سعیده مظلوم‌زاده^۳، دکتر محمدرضا جعفری^۴

نویسنده‌ی مسئول: زنجان، دانشکده علوم پزشکی زنجان، دانشکده داروسازی

چکیده

زمینه و هدف: بی‌تردید اساسی‌ترین و مهم‌ترین دغدغه‌ی هر انسان در طول زندگی انتخاب شغل است. رشته‌ی داروسازی به عنوان یک حرفه که شاخه‌ای از علوم بهداشتی است مورد علاقه و انتخاب بسیاری از جوانان می‌باشد. شناخت انگیزه‌ها و علایق دانشجویان و ارتقا دادن آن‌ها می‌تواند باعث موفقیت دانشجویان شود. این مطالعه با هدف تعیین عوامل مؤثر در انتخاب رشته‌ی داروسازی در میان دانشجویان سال‌های اول و دوم و سوم دانشکده‌ی داروسازی زنجان در سال ۱۳۸۷ انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی پرسشنامه‌ای پایا و روا شامل ۱۷ سؤال در مورد انگیزه‌های ورود به رشته‌ی داروسازی تهیه و در اختیار کلیه‌ی دانشجویان داروسازی سال‌های اول و دوم و سوم دانشکده‌ی داروسازی زنجان (۸۹ نفر) قرار داده شد. داده‌ها با آمار توصیفی و استفاده از آزمون من‌ویتنی و برنامه‌ی SPSS تحلیل شد.

یافته‌ها: داشتن فرصت شغلی زیاد و علاقه به ساخت دارو، کسب موقعیت‌های اجتماعی مهم‌ترین انگیزه‌ی انتخاب رشته داروسازی بود و کم‌ترین تأثیر را توصیه‌ی دوستان و توصیه‌ی خانواده و کار در بیمارستان داشت. در مقایسه‌ی دو جنس نیز دانشجویان پسر عوامل کسب درآمد و کسب موقعیت اجتماعی را بیش از دانشجویان دختر در انتخاب رشته خود دخالت داده بودند.

نتیجه‌گیری: عوامل انتخاب رشته در بین دانشجویان داروسازی قابل‌مقایسه با بسیاری از مطالعات انجام شده برای رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی می‌باشد و با شناخت این عوامل می‌توان نسبت به ارتقای جایگاه داروساز به عنوان عضو گروه مراقبت اولیه بهداشتی کوشش نمود.

واژگان کلیدی: دانشجوی داروسازی، انگیزه، انتخاب رشته

مقدمه

امروزه به جهت رقابت شدید بین جوانان برای کسب تحصیلات دانشگاهی افراد از طبقات گوناگون جامعه و با انگیزه‌های مختلف و گاهی بدون شناخت، آگاهی و علاقه

بی‌تردید اساسی‌ترین و مهم‌ترین دغدغه‌ی هر انسان در طول زندگی انتخاب شغل است. در اکثر موارد انتخاب رشته‌های دانشگاهی منجر به انتخاب شغل فرد می‌شود.

۱- دکترای داروسازی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۲- دکترای میکروبی‌شناسی، استادیار دانشگاه بقیه‌ا... و دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۳- دکترای اپیدمیولوژی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۴- دکترای تخصصی فارماکولوژی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

بوده است (۱۰) اما اغلب مطالعات بر روی رشته‌ی پزشکی و دندان‌پزشکی صورت گرفته است. به همین دلیل مطالعه‌ی حاضر برای تعیین عوامل و انگیزه‌های مختلف و تأثیر هر کدام از آن‌ها در انتخاب رشته‌ی داروسازی در دانشجویان داروسازی در سال‌های اول، دوم و سوم زنجان در سال ۱۳۸۷ انجام گرفت تا گامی برای شناخت بهتر عوامل انگیزشی برای دانشجویان داروسازی باشد. تا با ارتقای این عوامل بتوان در جهت بهبود کیفیت داروسازی و ارایه‌ی خدمات دارویی داروسازان ایران اقدام نمود.

از آنجا که یادگیری نوعی تغییر در رفتار است لذا باید به استعدادها، انگیزه‌ها، علائق و توانایی‌های فراگیران پی‌برد (۱۱) و با ارتقا دادن آن‌ها بتوان به اعتلای جایگاه داروسازی و داروساز به عنوان عضو تیم مراقبت اولیه‌ی بهداشتی در جامعه و به طبع آن بهبود کیفیت ارایه‌ی خدمات صادقانه‌تر و شایسته‌تر و مراقبت بهتر از سلامتی افراد جامعه همت گمارد.

روش بررسی

در این مطالعه‌ی توصیفی، مقطعی جامعه‌ی مورد نظر دانشجویان سال اول، دوم و سوم رشته‌ی داروسازی در دانشکده‌ی داروسازی زنجان انتخاب شدند. پرسشنامه توسط محقق ساخته و در یک جلسه در اختیار کلیه‌ی دانشجویان سال‌های اول، دوم و سوم (۸۹ نفر) قرارگرفت و سپس از ایشان خواسته شد که آن را در همان جلسه به پژوهشگر تحویل دهند. این پرسشنامه بر اساس بررسی سایر مطالعات و مخصوصاً سؤالات مطرح شده در مطالعه و آگلوب تنظیم شد (۱۲). در مطالعه‌ی آگلوب سؤالات در سه دسته‌ی اصلی موقعیت‌های اجتماعی، مهارت‌های حرفه‌ای و فرصت‌های شغلی دسته‌بندی شده بودند. در این پژوهش تعدادی از سؤالات پرسشنامه انتخاب و تعدادی سؤال به آن‌ها اضافه شد و انگیزه‌ها در ۱۷ گروه دسته‌بندی شدند و توسط تعدادی از همکاران متخصص در این رشته بررسی شد. بعد از

وارد رشته‌های مختلف آموزشی می‌شوند (۱) و بعضی اوقات به دلیل عدم شناخت کافی در مورد رشته‌ی انتخابی علی‌رغم از دست دادن وقت و صرف هزینه‌ی زیاد اقدام به تغییر رشته می‌کنند (۲) که موجب لطمات زیادی به خود و جامعه می‌شود. این اتفاق حتی در کشورهای توسعه‌یافته نیز در حال افزایش است و همین امر باعث تحقیق‌های فراوانی در کشورهای دنیا در رابطه با عوامل و انگیزه‌های انتخاب رشته‌های دانشگاهی شده است. انگیزه عامل بسیار مهم و عامل انجام بسیاری از فعالیت‌ها و از جمله یادگیری آموزشی می‌باشد (۳). استاندیج و همکاران بین میزان دستیابی به اهداف آموزشی و ابعاد مختلف انگیزه‌ی تحصیلی در بین ۳۱۸ نفر از دانش‌آموزان در ایالات آریزونا ایالات متحده‌ی آمریکا رابطه‌ی معنی‌داری را گزارش نموده است (۴) $(P=0/001)$. همچنین مسیکل و همکاران بین نیروی انگیزشی و رضایت و عملکرد شغلی معلمان ارتباطی مشاهده کرده‌اند و علت حضور یک‌چهارم از دانشجویان در دانشگاه را به طور مستقیم در ارتباط با وضعیت شغلی فعلی یا آینده آن‌ها و نه درصد را برای ایجاد یا بهبود عکس‌العمل‌های اجتماعی و روابط شخصی اعلام کردند (۵). مطالعات مختلف نشان داده‌اند که دانشجویان گروه پزشکی از جمله رشته‌های پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی دلایل متفاوتی برای انتخاب رشته داشته‌اند (۶ و ۷) که شامل ارتباط نزدیک با مردم و احترام و موقعیت اجتماعی، خدمت به جامعه، کسب درآمد، داشتن مطب یا داروخانه مستقل بوده است. برای نمونه در مطالعه زادیک دانشجویان دندان‌پزشکی تمایل بیشتری به جنبه‌های درآمدزایی این شغل داشته‌اند و جنبه‌هایی نظیر کمک به مردم از اهمیت کمتری برخوردار بوده است. در مقایسه، دانشجویان پزشکی به عوامل شخصیتی این شغل مانند موقعیت اجتماعی و ارتباط با مردم بیش از عامل درآمد فکر می‌کنند (۸ و ۹). در مطالعه‌ی هاشمی‌پور ارتباط با مردم مهم‌ترین انگیزه‌ی انتخاب رشته‌ی دانشجویان دندان‌پزشکی

نتایج

از ۸۹ پرسش نامه که در اختیار دانشجویان دانشکده‌ی داروسازی زنجان قرار گرفت ۷۱ پرسش نامه (۷۹/۹ درصد) بازگردانده شد. از مجموع ۷۱ پرسش نامه ۳۲ دانشجوی سال اول و دوم و سوم پسر (۴۵/۱ درصد) و ۳۹ دانشجوی، دختر (۵۴/۹ درصد) بودند. توزیع فراوانی انگیزه‌های ورود به رشته داروسازی در جدول یک ارایه گردیده و بیانگر آن است که اولین انگیزه‌ی انتخاب رشته داروسازی داشتن فرصت شغلی زیاد بوده و علاقه به ساخت دارو و کسب موقعیت اجتماعی و عنوان دکتری و خدمت به جامعه در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

تغییرات و اصلاح آن‌ها روایی پرسشنامه با محاسبه‌ی آلفای کرونباخ تا حد قابل قبول بود ($\alpha=0/60$). از دانشجویان خواسته شد میزان تأثیر هر کدام از عوامل ذکر شده در پرسشنامه را برای انتخاب رشته‌ی داروسازی با انتخاب یکی از گزینه‌های (بسیار مهم، نسبتاً مهم و کم‌اهمیت) اعلام نمایند. انتخاب این مقیاس‌ها بر اساس مطالعات کراس‌لی و واگلوب انجام گرفت (۷۱۰). در نمره‌دهی به پاسخ گزینه‌ها از مقیاس لیکرت استفاده شد. به طوری که به موارد بسیار مهم نمره‌ی ۳، نسبتاً مهم نمره‌ی ۲ و کم‌اهمیت نمره‌ی ۱ داده شد. داده‌ها با آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شد و برای مقایسه‌ی انگیزش در گروه‌های مختلف از آزمون آماری من‌ویتنی در نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

جدول ۱: توزیع فراوانی پاسخ دانشجویان داروسازی سال اول، دوم و سوم دانشکده‌ی داروسازی زنجان

در مورد انگیزه‌های ورود به رشته‌ی داروسازی در سال ۱۳۸۷

انگیزه	بسیار مهم		نسبتاً مهم		کم‌اهمیت	
	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد
داشتن فرصت شغلی زیاد	۶۲	۸۸/۶	۷	۱۰	۱	۱/۴
علاقه به ساخت دارو	۶۱	۸۷/۱	۴	۵/۷	۵	۷/۱
کسب عنوان دکتری	۶۱	۸۵/۹	۷	۹/۹	۳	۴/۲
کسب موقعیت اجتماعی	۶۰	۸۴/۵	۱۰	۱۴/۱	۱	۱/۴
خدمت به جامعه	۵۶	۸۰	۸	۱۱/۴	۶	۸/۶
کسب درآمد	۵۶	۷۸/۹	۱۴	۱۹/۷	۱	۱/۴
داشتن داروخانه‌ی مستقل	۵۵	۷۸/۶	۱۲	۱۷/۱	۳	۴/۳
ورود به رشته‌های تخصصی بالاتر	۵۵	۷۷/۵	۸	۱۱/۳	۸	۱۱/۳
علاقه به صنعت داروسازی	۵۰	۷۲/۵	۱۵	۲۱/۷	۴	۵/۸
تحقیق در علوم دارویی	۴۸	۶۸/۶	۱۶	۲۲/۹	۶	۸/۶
علاقه به مشاوره دادن بیماران	۴۴	۶۳/۸	۱۹	۲۷/۵	۶	۸/۷
شناخت گیاهان دارویی	۴۰	۵۷/۱	۲۱	۳۰	۹	۱۲/۹
ارتباط نزدیک با مردم	۳۹	۵۵/۷	۲۷	۳۸/۶	۴	۵/۷
علاقه به کار در بیمارستان	۳۷	۵۳/۶	۱۸	۲۶/۱	۱۴	۲۰/۳
توصیه‌ی خانواده	۳۸	۵۳/۵	۲۷	۳۸	۶	۸/۵
توصیه‌ی دوستان	۳۴	۴۸/۶	۲۵	۳۵/۷	۱۱	۱۵/۷
قبولی اتفاقی	۱۸	۲۷/۳	۱۳	۱۹/۷	۳۵	۵۳

مقایسه‌ی نمرات انگیزه‌ی انتخاب رشته میان دانشجویان دختر و پسر شرکت‌کننده نشان داد که عامل درآمد به عنوان انگیزه‌ی انتخاب رشته‌ی دانشجویان پسر اختلاف معنی‌داری با دانشجویان دختر داشته است ($P=0/001$). دانشجویان پسر برای عواملی چون کسب موقعیت اجتماعی ($P=0/05$) و توصیه‌ی دوستان ($P=0/02$) اهمیت بیشتری قایل بوده‌اند. در مقابل دانشجویان دختر بیش از دانشجویان پسر به عامل تحقیق در علوم دارویی ($P=0/03$) و علاقه به ساخت دارو ($P=0/04$) علاقه بیشتری نشان داده‌اند (جدول ۲).

کسب درآمد و داشتن داروخانه‌ی مستقل، ورود به رشته‌های تخصصی بالاتر از عوامل بالای انگیزشی انتخاب رشته بود و ارتباط نزدیک با مردم و توصیه‌ی خانواده و توصیه‌ی دوستان، علاقه به مشاوره دادن بیماران و تحقیق در علوم دارویی و گیاهان دارویی اهمیت کمتری در انتخاب رشته‌ی داروسازی داشته است و کمترین علت ورود به رشته‌ی داروسازی مربوط به گزینه‌ی اتفاقی و شانسی بودن می‌باشد که بیانگر این موضوع است که دانشجویان با آگاهی و داشتن انگیزه‌های فردی و اجتماعی نسبت به انتخاب رشته اقدام نموده‌اند و

جدول ۲: مقایسه‌ی میانگین نمرات انگیزه‌های دانشجویان به تفکیک جنس

Pvalue	دختر		پسر		
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
0/69	1/51	0/65	1/48	0/6	ارتباط نزدیک با مردم
0/55	1/77	0/54	1/65	0/71	خدمت به جامعه
0/05	1/75	0/5	1/94	0/25	کسب موقعیت اجتماعی
0/34	1/4	0/67	0/53	0/62	توصیه‌ی خانواده
0/02	1/16	0/72	1/53	0/71	توصیه‌ی دوستان
0/001	1/62	0/55	1/97	0/18	کسب درآمد
0/68	1/72	0/52	1/62	0/67	علاقه به صنعت داروسازی
0/18	1/43	0/79	1/2	0/81	علاقه به کار در بیمارستان
0/10	1/64	0/63	1/87	0/34	داشتن داروخانه‌ی مستقل
0/27	1/75	0/6	1/91	0/3	کسب عنوان دکتری
0/21	1/82	0/46	1/94	0/25	داشتن فرصت شغلی زیاد
0/05	1/7	0/58	1/39	0/72	علاقه به مشاوره دادن بیماران
0/03	1/75	0/55	1/42	0/72	تحقیق در علوم دارویی
0/09	1/56	0/68	1/29	0/74	شناخت گیاهان دارویی
0/04	1/9	0/45	1/7	0/65	علاقه به ساخت دارو
0/12	1/77	0/59	1/53	0/76	ورود به رشته‌های تخصصی بالاتر
0/71	0/71	0/87	0/79	0/88	قبولی اتفاقی

بحث

و دندان پزشکی می‌باشد (۶۸،۷ و ۱۳). دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه داشتن فرصت شغلی زیاد برای داروسازی را

این پژوهش نشان داد که نتایج به دست آمده قابل مقایسه با انگیزه‌های انتخاب رشته‌های گروه پزشکی از جمله پزشکی

جامعه، کسب موقعیت اجتماعی، داشتن فرصت شغلی زیاد که از ویژگی‌های شغل گروه پزشکی می‌باشد در این تحقیق نیز از اهمیت بالایی برخوردار بود و نشان‌دهنده‌ی این است که مردم نسبت به سلامتی خود اهمیت ویژه‌ای قایل هستند و انتخاب این عوامل به عنوان انگیزه‌ی ورود به رشته‌ی داروسازی نیز نشان‌دهنده توسعه‌ی روزافزون این رشته از شاخه‌ی بهداشتی می‌باشد.

از طرفی داروسازی رشته‌ای از علوم بهداشتی است که زمینه‌های گوناگون و حیطه‌های کاری متنوعی دارد. علاوه بر داروخانه، داروسازی با صنعت ارتباط تنگاتنگی داشته و یکی از مهم‌ترین زمینه‌های شغلی برای فارغ‌التحصیلان رشته‌ی داروسازی و در کنار آن تحقیق در علوم دارویی می‌باشد که از اولویت بالایی برای دانشجویان برخوردار بوده است. همچنین امکان ورود به رشته‌های تخصصی بالاتر برای فارغ‌التحصیلان رشته‌ی داروسازی وجود دارد که در انگیزه‌ی دانشجویان تأثیر بالایی داشته است. از همه مهم‌تر این که این پژوهش نشان داد که ورود دانشجویان به این رشته شانس و اتفاقی نبود و دانشجویان با علم و آگاهی این رشته را انتخاب نموده‌اند. کسب عنوان و احترام اجتماعی در انتخاب دانشجویان داروسازی همانند دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی از اولویت بالایی برخوردار بوده است.

در مطالعات دیگر عامل کسب درآمد و درآمد بالا به عنوان یکی از انگیزه‌های ورود به رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی مدنظر دانشجویان می‌باشد. در مطالعه‌ای دیگر دانشجویان پسر هنگام ورود به حرفه بیشتر مسایل اقتصادی استقلال کاری را در نظر می‌گیرند. در حالی که دانشجویان دختر خدمت به جامعه و مسایل انسانی را در تصمیم‌گیری برای ورود به رشته دخالت داده‌اند. مطالعه‌ی حاضر نشان داد بین عواملی نظیر کسب موقعیت اجتماعی، توصیه‌ی دوستان، کسب درآمد، تحقیق در علوم دارویی و ساخت دارو بین دانشجویان دختر و پسر اختلاف

مهم‌ترین دلیل انتخاب رشته دانسته‌اند نیز علاقه به ساخت دارو، کسب عنوان دکتری، موقعیت اجتماعی و خدمت به جامعه برای دانشجویان داروسازی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار بوده است. اما در مطالعه هاشمی‌پور (۱۰) مهم‌ترین دلیل انتخاب رشته‌ی دندان‌پزشکی ارتباط با مردم و موقعیت اجتماعی بود و برای رشته‌ی پزشکی جنبه‌های شخصیتی مانند موقعیت و احترام اجتماعی و ارتباط با مردم بیشتر از سایر عوامل تأثیر داشتند. در صورتی که برای دانشجویان داروسازی عامل ارتباط با مردم از درجه‌ی اهمیت کمتری برخوردار بوده‌است و این با واقعیت‌ها، فرهنگ و شناخت جامعه‌ی ما از داروسازی مطابقت دارد، زیرا پزشکان و دندان‌پزشکان نسبت به سایر مشاغل رشته‌های بهداشتی مدت زمان بیشتری را با بیمار خود می‌گذرانند و به این دلیل به نظر می‌رسد یکی از جذابیت‌های رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی تماس و ارتباط با مردم می‌باشد. اما درست است که داروسازان از جمله افرادی هستند که در زمان کاری خود با افراد مختلفی برخورد می‌کنند ولی مشخصه‌ای که این تماس دارد این است که دسترسی به داروساز خیلی سهل و آسان می‌باشد ولی مدت زمان این تماس خیلی کم‌تر از مشاغل دیگر است و این اشکال شاید به خاطر عدم شناخت کافی جامعه از جایگاه داروساز باشد. یکی از وظایف رسانه‌ها و مسئولین است که نسبت به معرفی حرفه‌ی داروسازی بیش از پیش اقدام نمایند و این پژوهش نیز لزوم شناساندن رشته‌ی داروسازی به جامعه توسط مسئولین کشور و رسانه‌ای جمعی را ضروری و آشکار می‌سازد. همان طوری که نتایج بررسی‌های متعدد نشان می‌دهد دلایل انتخاب رشته براساس اولویت‌ها تا حدی در مطالعات مختلف متفاوت می‌باشد (۱۳، ۷۸) که این امر را می‌توان به فرهنگ جامعه و اعتقادات و مسایل اقتصادی جامعه نسبت داد. این تحقیق نشان داد که علی‌رغم شناخت کم جامعه از رشته‌ی داروسازی انگیزه‌های انتخاب رشته‌ی دانشجویان با واقعیت‌های جامعه مطابقت دارد. خدمت به

نتیجه‌گیری

عوامل انتخاب رشته در بین دانشجویان داروسازی قابل مقایسه با بسیاری از مطالعات انجام شده برای رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی می‌باشد و با شناخت این عوامل می‌توان نسبت به ارتقای جایگاه داروساز به عنوان عضو گروه مراقبت اولیه بهداشتی کوشش نمود.

معنی‌داری وجود دارد (به ترتیب $P=0/002$ ، $P=0/05$ ، $P=0/01$ ، $P=0/03$ و $P=0/04$) (جدول ۲). به این ترتیب که برای دانشجویان پسر عواملی مثل کسب موقعیت اجتماعی، توصیه‌ی دوستان، کسب درآمد از اولویت برخوردار بوده در صورتی که برای دانشجویان دختر عوامل تحقیق در علوم دارویی و ساخت دارو اهمیت بیشتری دارد.

منابع

- ۱- موسسه برنامه ریزی آموزش عالی. بررسی عوامل مؤثر در انتخاب رشته دانشجویان دانشگاه. مجله پیام. ۱۳۸۱؛
- 2- Rice CD, Hayden WJ, Glaros AG, Thein DJ. Career changers: dentists who choose to leave private practice. *Jam coll dent.* 1997; 4(1): 1-6.
- ۳- مقدم بدری. کاربرد روان شناسی در آموزشگاه. چاپ پنجم، تهران: صدا و سیما، ۱۳۸۱.
- 4- Standagem, Treasure DC. Relationship among achievement goal orientations and multidimensional situational motivation in physical education. *Brj Educ psychol.* 2002; 72(1): 87-103.
- 5- Miskel C, Defrain JA, Wilcox K. A test of expectancy motivation theory in educational organizations. *EAQ.* 1980; 16(1): 70-92.
- 6- Sunres VV, Shanklin CW. Evaluating career values of dietetic students a model for other allied health professions. *J A llied health.* 2004; 33(1): 51-4.
- 7- Wright B, Scoth I, Wolos Chak W, Brenneis F, Bradley J. Career choice of new medical students at three Canadian universities: Family medicine versus specialty medicine. *CMAJ.* 2004; 170(13): 1920-4.
- 8- Zadik D, Gilad R, peretz B. Choise of dentistry as a career and pretection of the profession. *J dent Educ.* 1997; 61(10): 813-6.
- 9- Crosseley ML, Mubank A. A comparative investigation of dental and medical students motivation towards career choice. *Br Dent J.* 2002; 193(8): 471-3.
- ۱۰- هاشمی پور، مریم السادات، انگیزه های ورود به رشته داندن پزشکی در دانشجویان دانشکده دندان پزشکی کرمان. *مجله ایران آموزشی در علوم پزشکی.* ۱۳۸۵؛ سال، ۶، شماره ۱: صفحات ۱۰۹-۱۱۵.
- ۱۱- عبدالعلیان معصومه. روش‌های تدریس و یادگیری در آموزش پرستاری. بابل: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی بابل، ۱۳۷۹، صفحه ۹۲۷.
- 12- Vaglum P, Wiers-jensson J, Ekeberg O. Motivation for medicalschool: therelationship to gender and specialty preference in a nationwide sumple. *Med educ.* 1999; 33(4): 236-42.

13- Hemsley-Brown J, Foskett NH. Career desirability: young peoples perceptions of nursing as a career. *J Adv Nurs*. 1999; 29(6): 1342-50.

۱۴- امیرعلی اکبری صدیقه، ارفعی کتایون، فردانش هاشمی، علوی مجد حمید. انگیزه‌های انتخاب رشته مامائی در دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران در سال ۸۴-۸۵. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*. ۱۳۸۶؛ سال ۷، شماره ۲: ۴۵۱-۴۵۳.